

Bystrzyca Kłodzka to miasto królewskie, dzieło średniowiecznej urbanistyki. Na przełomie XIII/XIV w. na szerokiej, piaskowcowej terasie między dwiema rzekami założono miasto, które mimo wojen, pożarów, klęsk zachowało pierwotny układ z całym niemal systemem fortyfikacji. Walory urbanistyczne i architektoniczne miasta sprowokowały pomysł utworzenia trasy turystyczno - spacerowej, która pozwala dokładniej poznać to urokliwe miasto. Bystrzyca Kłodzka jest jednym z bardzo niewielu miast w Polsce, a nawet w Europie, które mają tak doskonale zachowane średniowieczne mury obronne, wraz z basztami - bramami wprowadzającymi do wnętrza kompleksu miejskiego, o układzie ulic i zabudowy nie zmienionych od czasu powstania miasta. Na wytyczonej Miejskiej Trasie Turystycznej udostępniane do zwiedzania są:

- **Muzeum Filumenistyczne** które jest jedynym muzeum w Polsce, natomiast czwartym na świecie - po Anglii, Szwecji i Czechach, w którym są gromadzone eksponaty dotyczące ognia. Bystrzyckie muzeum zajmuje się wszystkim, co dotyczy ognia w historii kultury materialnej, techniki i sztuki. Z tego względu nie należy mylić go z innymi muzeami i zbiorami muzealnymi, w których znajdują się zapałki. Nazwa muzeum związana jest z dziedziną nauki, jaką jest filumenistyka. Wyraz ten jest połączeniem dwóch słów, greckiego słowa *phileo* – miłować i łacińskiego *lumen* – światło. Oznacza kolekcjonowanie etykiet zapałczanych, opakowań zapałczanych, przedmiotów związanych z metodami niecenienia ognia, www.muzeum-filumenistyczne.pl

- **System fortyfikacji średniowiecznych** to przede wszystkim: miejska trasa spacerowa wzdłuż murów obronnych oraz XIV- wieczna Baszta Rycerska, Baszta Kłodzka i Brama Wodna stanowiące wyjątkową atrakcję Bystrzycy Kłodzkiej. Można z nich podziwiać panoramę miasta, zapoznać się z XVIII - wieczną zabudową miasta przedstawioną w formie makiety historycznej, zapoznać się z historią rozwoju Bystrzycy na przestrzeni wieków, a także zobaczyć ufundowane w 1843 r. przez króla pruskiego Fryderyka Wilhelma IV dzwony znajdujące się w Baszcie Rycerskiej. Specyfika średniowiecznych baszt wkomponowanych w system fortyfikacji miejskich stwarza niepowtarzalny klimat i atmosferę miasta.

Pozyskane fundusze unijne na remonty powyższych zabytków, stanowiących dziedzictwo kulturowe miasta, przyczyniły się do rozwoju turystyki w regionie oraz na pograniczu polsko-czeskim.

Kontakt w sprawie zwiedzania bram i baszt: tel. 74-811-37-31 (Centrum Informacji Turystycznej, Mały Rynek 2/1),

- **Bystrzyckie Podziemia w Bibliotece Publicznej Miasta i Gminy** www.biblioteka.bystrzyca.pl

Więcej o atrakcjach turystycznych miasta i gminy na www.turystyka.bystrzycaklodzka.pl

- **Kryształowa Aleja Gwiazd**

W parku miejskim usytuowanym wzdłuż odnowionych murów obronnych w Bystrzycy Kłodzkiej, z inicjatywy artysty - rzeźbiarza Konrada Tomaszewskiego, utworzona została miejska instalacja artystyczna „Kryształowa Aleja Gwiazd”. Aleję tworzy szereg płaskorzeźb idealnie odwzorowanych twarzy znanych i wybitnych postaci polskiego kina, wykonanych z tworzywa imitującego szkło kryształowe. Do grona osób, których podobizny pojawiły się w bystrzyckiej alei należą m.in. Kazimierz Kutz, Krzysztof Zanussi, Jerzy Hoffman, Janusz Majewski, Grażyna Wolszczak, Robert Gonera, Wiktor Zborowski. Każdego roku organizowana jest uroczysta gala Kryształowej Alei Gwiazd, której towarzyszą odsłonięcia kolejnych płaskorzeźb z wizerunkami artystów i osobistości ze świata kinematografii.

Bystrzyca Kłodzka wielokrotnie zaznaczała swoją obecność w kadrach polskich filmów reżyserii m.in. Kazimierza Kutza, Janusza Majewskiego i Agnieszki Holland. Dlatego warto wspomnieć że od 2017 roku Bystrzyca Kłodzka jest miastem satelickim wrocławskiego FESTIWALU AKTORSTWA FILMOWEGO zainicjowanego przez Stanisława Dziurniejkę oraz Bogusława Lindę. W tym roku odbędzie się już ósma edycja Festiwalu, a po raz trzeci realizowana będzie wspólnie z Bystrzycą Kłodzką,

www.kultura.bystrzycaklodzka.info

Długopole-Zdrój to niewielka sudecka miejscowość uzdrowiskowo - wypoczynkowa, pięknie położona nad brzegiem Nysy Kłodzkiej, usytuowana na wysokości 370-400 m n.p.m. u stóp Gór Bystrzyckich. Panujące tu warunki klimatyczne sprzyjają wypoczynkowi, rehabilitacji i leczeniu.

Pierwsze wzmianki o Długopolu pochodzą z XIV w., ale jego historia jako uzdrowiska rozpoczęła się w 1563 r., kiedy podczas zwału w jednej ze sztolni afunu trysnęło źródło wody mineralnej. W 1817 r. powstaje pierwszy dom zdrojowy, a kilka lat później park i pierwsza pijalnia wody mineralnej.

Podstawą lecznictwa w uzdrowisku są wody źródlane o charakterze szczaw. Pochodzą one z trzech źródeł „Renata”, „Emilia” i „Kazimierz” i są wykorzystywane zarówno do kuracji pitnej jak i do kąpieli. W uzdrowisku leczone są głównie choroby wątroby, układu krążenia oraz stany wyczerpania fizycznego i nerwowego.

Centrum uzdrowiska stanowi park zdrojowy z bujnym drzewostanem, pijalnią wód mineralnych i alejkami spacerowymi, a dodatkowym atutem miejscowości jest położenie przy międzynarodowej trasie komunikacyjnej i bliskość do granic państwa.

Międzygórze – wieś i stacja klimatyczna, położona na wysokości 570 – 750 m n.p.m w uroczej, wąskiej i głębokiej dolinie Wilczki, nad którą wznoszą się kulminacje Masywu Śnieżnika:

od północy: Smrekowiec (1123 m n.p.m.), Jaworowa Kopa (1138 m n.p.m.) i Igliczna (845 m n.p.m.), od południa: Szeroka Kopa (871 m n.p.m.). Tu w miejscu zwanym Jamą, zbiegają się potok Bogoryi, z rzeką Wilczką. Pierwsza wzmianka o Międzygórzu pochodzi z 1631r. Jednak jej początki sięgają 3 ćw. XVI w. jako osiedle drwali eksploatujących bogate i cenne tutejsze drzewostany.

Rozwój małej, zagubionej w górach miejscowości, wiązał się z kolejną zmianą jej właściciela, który nabył rozległe dobra w pd. części Ziemi Kłodzkiej – tzw. Państwko Śnielińskie. Oto bowiem w 1838 roku wieś z całą rozległą okolicą została sprzedana królownie Mariannie Orańskiej. Tym samym rozpoczął się ożywiony rozwój miejscowości. Założyła ona szereg domów gościnnych i stawy pstrągowe. W tym też okresie – zwabiony doskonałymi warunkami klimatycznymi dr Henryk Janisch z Jawora – założył tu swój zakład, inicjując działalność leczniczą. Powstało wówczas wiele pensjonatów, w tym obecny „Gigant” i „Jawornicki Młyn” (DW „Słowik”), „Pod Pstrągiem” (Hotel nad Wodospadem), „Złoty Róg” i wiele innych. Ich górski charakter – styl alpejski – dobrze harmonizuje z otoczeniem i miejscowym budownictwem drewnianym.

Na ożywienie miejscowości duży wpływ miało rozwijające się narciarstwo, propagowane przez Austriaka Mathiasa Zdarski'ego. W roku 1911 zorganizowany został w Międzygórzu pierwszy kurs narciarski. Wkrótce powstały tu narciarnie i wytwórnia wosku. Miejscowość stała się bardzo popularnym uzdrowiskiem i ośrodkiem narciarskim.

Po 1945 roku obiekty zostały upaństwowione i przejęte przez FWP. Na początku lat 70 – tych XX w. zaczęto organizować obozy lingwistyczne, m.in.: esperanckie. Kryzys lat 80 – tych XX wieku przyniósł degradację wielu obiektów wczasowych FWP . W tej chwili większość z nich jest w rękach prywatnych. Będąc w Międzygórzu warto zobaczyć:

*rezerwat krajobrazowy „Wodospad Wilczki” - chroniący przełomowy odcinek rzeki Wilczki i jej wodospad (20 m), na powierzchni 2,7 ha;

*Park Krajobrazowy „Śnieżnik Kłodzki”;

*Kościół pielgrzymkowy Matki Bożej Śnieżnej Przyczyny Naszej Radości na zboczu góry Igliczna (845 m n.p.m.) z 1872 roku;

*Ogród Bajek położony na wys. 780 m n.p.m. , pomiędzy górą Toczek a Igliczną, któremu bajkowy charakter nadają postacie z drewna, różne chatki i egzotyczne rośliny;

*Zaporę przeciwpowodziową na rzece Wilczce z lat 1905 – 1908 o wys. 29 m, dł. 102 m.;

*Drewniany Kościół pw. św. Józefa z lat 1740 – 1742, rozbudowany w 1920 roku. Przed kościołem stoi kamienny krzyż z 1781 roku.

*Kościół poewangelicki p.w. Świętego Krzyża z 1911 roku.

*Chaty w stylu sudeckim przy ul. Śnieżnej;

*XIX – wieczną zabudowę w stylu tyrolskim przy ul. Sanatoryjnej;

*Dom „Gigant” w stylu norweskim z 1882 roku (dawne sanatorium dr Janischa).

Ważnym atutem wypoczynku w gminie Bystrzyca Kłodzka jest także możliwość uprawiania turystyki aktywnej, a to dzięki licznym terenom umożliwiającym jej rozwój. Dzięki zrealizowanym projektom dofinansowanych z funduszy unijnych, wykonano m.in.: trasy narciarstwa biegowego w Górach Bystrzyckich oraz ścieżki rowerowe typu singletrack w Masywie Śnieżnika i Masywie Jagodnej. Fundusze zostały wykorzystane także m.in. na wykonanie oznakowania turystycznego, pozwalającego dotrzeć do najważniejszych atrakcji turystycznych oraz na działalność kulturalną i sportową i infrastrukturę miejską.

Dzięki poczynionym inwestycjom jest to jedno z najpiękniejszych miast Dolnego Śląska, którego bogata historia i kultura jest efektem przewijania się przez wieki różnych narodowości, wyznań i tradycji.

Aktualnie w Bystrzycy Kłodzkiej przeprowadzane są prace rewitalizacyjne i remontowe na Małym Rynku oraz trwają prace drogowe na ulicy Kolejowej i Wojska Polskiego i w Starej Bystrzycy w kierunku Spalonej, które mogą powodować miejscowe utrudnienia dla odwiedzających nas turystów. Za powstałe utrudnienia przepraszamy.

Dolnośląskie Szlaki Kulturowe

**Szlak Marianny Orańskiej.*

Wielu z nas, słysząc o niderlandzkiej królowej, która ukochała Śląsk, a szczególnie – Ziemię Kłodzką – zastanawia się, jak ona tutaj trafiła, i dlaczego postanowiła spędzić ogromną część swego życia właśnie między prostymi mieszkańcami Kamieńca Żąbkowickiego, Stronia Śląskiego, czy Międzygórze. Niewielu jednak zdaje sobie sprawę z tego, że Marianna Orańska przypuszczalnie nigdy nie pojawiłaby się w naszych stronach, gdyby nie ... cesarz Napoleon I.

**Szlak Sanktuariów i Ośrodków Pielgrzymkowych*

Na tym szlaku leży Sanktuarium Matki Boskiej Śnieżnej, położone na górze Iglicznej.

**Główny Szlak Sudecki im. Mieczysława Orłowicza*

Główny Szlak Sudecki im. dra Mieczysława Orłowicza upamiętnia nestora polskiej turystyki. Biegnie od Świeradowa-Zdroju do Prudnika (opisywany fragment obejmuje odcinek Szklarska Poręba – Orłowiec), czyli przez najciekawsze partie Sudetów leżące na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Jest to teren historycznego Śląska (dawne księstwo jaworskie i świdnickie) oraz Czech (ziemia kłodzka). Obszar ten w XIII w. podlegał kolonizacji na prawie niemieckim, co zasadniczo zmieniło jego charakter kulturowy. Powstały zamki, miasta, osady wiejskie coraz śmielej wdzierały się w wyższe partie gór. W połowie XIV w. teren ten znalazł się ramach nowego organizmu państwowego - Korony Królestwa Czech. Kryzys władzy w tym państwie narastający u schyłku rządów Wacława IV przyniósł w efekcie kilka dekad wojen (do 1479 r.). Spowodowało to regres osadnictwa, upadło górnictwo. Stabilizacja państwa czeskiego w XVI w. i polepszenie koniunktury gospodarczej przyniosły rozwój miast. Nowym czynnikiem kształtującym postawy ludności stała się reformacja luterańska. Napięcia religijne doprowadziły w 1618 r. do wybuchu powstania stanów czeskich, a w konsekwencji - wojny trzydziestoletniej, która przyniosła spustoszenia. Triumfujący Habsburgowie na tronie czeskim jeszcze w czasie wojny przystąpili do „twardej” rekatolicyzacji w Kłodzkiem, łagodniejszej w księstwach śląskich. Druga połowa XVII to okres powolnej odbudowy ze zniszczeń. Z czasem osadnictwo znów zaczęło wdzierać się w głąb gór. Istotną zmianę polityczną przyniosła pierwsza wojna śląska (1741-1742) w wyniku której większa część Śląska oraz wschodni kraniec Czech – hrabstwo kłodzkie – przeszły pod panowanie króla pruskiego. Późniejsze wojny (1744-1745, 1756-1763), 1778-1779) potwierdziły ten stan. Od końca XVIII w. na fali romantyzmu zaczęła się rozwijać turystyka. Coraz większego znaczenia nabierały uzdrowiska. Sudety podlegały też silnej industrializacji. W miejscu dominującego dotąd tkactwa i szklarstwa, zaczęło się rozwijać górnictwo węglowe (rejon Wałbrzycha i Nowej Rudy). Po połowie XIX w. zaczęto budować linie kolejowe. Sudety stały się najbardziej uprzemysłowioną częścią Dolnego Śląska (podobny proces zachodził po czeskiej i morawskiej stronie gór). Od lat 80. XIX w. rozwijały działalność towarzystwa turystyczne, budując bogatą infrastrukturę turystyczną. Na powojennym rozwoju, a właściwie gwałtownej i trwającej do dziś degradacji tego obszaru, zaciążyły: najpierw rabunki dokonywane przez wojska okupacyjne ZSRR, wysiedlenie ludności niemieckiej i czeskiej, potem drakońskie przepisy graniczne blokujące ruch turystyczny, następnie stosunki własnościowe i prawne (np. nacjonalizacja większości majątku), wreszcie negatywne nastawienie napływowej ludności do niemieckiego dziedzictwa kulturowego i brak należytej edukacji osławiającej z istniejącymi tu niegdyś standardami cywilizacyjnymi. Obserwowane tu i ówdzie przełamywanie tej zapaści cywilizacyjnej wciąż nie jest w stanie zrównoważyć strat.

<http://www.szlakikulturowe.dolnyslask.pl>